

Аналіз заходів економічної політики щодо відповідності інтересам заінтересованих сторін

Постановка проблеми. Подальший ефективний економічний розвиток держави визначається успішністю проведення швидких реформ і модернізації економіки. Важливою передумовою цього є цілеспрямована й узгоджена діяльність органів влади, суб'єктів підприємництва та їхніх об'єднань, а також подолання негативних тенденцій у формуванні довіри громадян до влади і держави [2]. При формуванні та проведенні будь-якого заходу економічної політики держави (реформи) задля досягнення позитивних результатів важливо врахувати інтереси всіх заінтересованих сторін. Аналіз заходів економічної політики щодо їх узгодженості з інтересами останніх дає змогу не тільки визначити групи, які гальмують реформи (заходи економічної політики), але й нейтралізувати їхній негативний вплив, перетворити їх на прихильників реформ і заходів політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо необхідності враховувати інтереси заінтересованих сторін при веденні бізнесу, зокрема реалізації продукції, вперше в своїх роботах поставив професор Р. Е. Фріман (R. E. Freeman) [4, 5]. Він сформував теорію заінтересованих сторін (стейкхолдерів), яка набула поширення в діяльності корпоративних структур [7]. Проте положення цієї теорії щодо оцінки позицій заінтересованих сторін можна використовувати для аналізу заходів економічної політики держави й ефективності їх реалізації.

Мета статті – на основні узагальнення досвіду узгодження економічних суперечок запропонувати методичні підходи та алгоритм аналізу заходів економічної політики щодо їх узгодженості з інтересами всіх заінтересованих сторін.

Виклад основних результатів дослідження. Ефективне функціонування національного господарства передбачає проведення узгодженої економічної політики держави. Проте засоби реалізації цієї політики не завжди однаково сприймаються всіма суб'єктами та групами заінтересованих сторін (стейкхолдерами). Як будь-яке економічне явище заходи економічної політики неоднаково впливають на різні суб'єкти, поліпшуючи або погіршуючи їхні умови. У випадку істотного супротиву окремих груп стейкхолдерів засоби реалізації економічної політики держави можуть забезпечити низьку ефективність, або взагалі призвести до негативного результату. Тому важливим є здійснення аналізу й недопущення економічних суперечок на міжгалузевому та регіональному рівнях. Для цього запропоновані такі методичні підходи.

Планування реалізації економічної політики держави повинно, крім іншого, передбачати визначення мети конкретного заходу та його впливу на різні групи стейкхолдерів. Для визначення цього впливу необхідно означити і проаналізувати проблеми, на розв'язання яких спрямований захід, й оцінити наслідки неприйняття політичних рішень. Тобто визначити, що відбуватиметься в економіці без реалізації політичного заходу. Ця оцінка дасть змогу зіставити результати реалізації політичного заходу з витратами на його реалізацію та втратами від бездіяльності й прийняти рішення щодо економічної доцільності заходу.

Наприклад, за оцінками експертів Міжнародного валютного фонду підвищення у 2014 році цін на газ для населення сприятиме росту ВВП України на 3% у 2015 році при інфляції 6,6%. Відмова від реформування системи тарифів призведе до зниження у 2015 році показника ВВП на 1,0% при ін-

фляції 18,0% [6]. Відповідно економічними наслідками неприйняття політичних рішень щодо тарифів на газ прогнозується зниження ВВП на 56-57 млрд грн. Але зважаючи на те, що за оцінками Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України витрати на модернізацію житлово-комунального господарства країни мають становити 16 млрд грн (у 3,5 раза менше порівняно з втратами ВВП), необхідність підвищення цін на газ для населення не є беззаперечною [3].

Наступним елементом формування економічної політики є визначення перешкод

для прийняття й реалізації політичних рішень. Планування економічної політики має передбачати інституційні, зокрема нормативно-правові, та фінансово-економічні заходи. Витрати на їхню реалізацію можуть покриватися з державного бюджету, місцевих бюджетів і залученням позабюджетних коштів. Важливо проаналізувати альтернативні рішення, які можуть забезпечити кращі результати та/або зменшити витрати на реалізацію заходів економічної політики, алгоритм аналізу яких представлено на рисунку.

Алгоритм аналізу заходів економічної політики

Джерело: Розробка автора.

Особливої уваги заслуговує аналіз впливу громадянського суспільства та позицій сторін, заінтересованих, або, навпаки, – незаінтересованих при реалізації конкретних заходів економічної політики держави. Вони в основному публічно представлені недержавними організаціями, які створені як за фаховою ознакою, сферою дії та/або спільними інтересами. Для аналізу варто використовувати матрицю, в якій представлені групи стейкхолдерів із різними (досить часто з протилежними) інтересами (табл.).

Подекуди через відсутність чіткої державної політики, дій органів влади і брак інфор-

мації громадяни побоюються, що політичний захід держави призведе до втрат ними доходів, власності, погіршення життя тощо. Як наслідок, значна частина громадянського суспільства виступає проти цього заходу економічної політики. Запропоновані методичні підходи уможливають перетворити заходи економічної політики держави із непопулярних у популярні. Активізація публічного діалогу й використання інструментів публічної політики через залучення усіх заінтересованих сторін до формування громадянської платформи, визначення перешкод політичним заходам та необхідних рішень,

з'ясування позицій сторін, мобілізації підтримки прибічників реформи і нейтралізації дій її опонентів, дасть змогу обрати оптимальну конфігурацію заходів економічної по-

літики держави, яка забезпечить захист прав усіх заінтересованих сторін та врахує їхні інтереси.

Вплив громадянського суспільства на заходи економічної політики держави

Показник	Організації громадянського суспільства		
	Об'єднання суб'єктів господарювання	Об'єднання власників активів, працівників	Інші громадські організації
Група інтересів	Великий бізнес / Малий бізнес	Дрібні власники / Наймані працівники	Інші громадяни
Позиція щодо заходу	За / Проти	Переважно проти	За
Спосіб впливу	Лобіювання	Лобіювання, активні дії	Консультавання, дослідження
Інституційний механізм впливу	Соціальний діалог	Соціальний діалог	Участь у підготовці законопроектів

Джерело: Розробка автора.

Зважаючи на ситуацію, що складається в частині можливого запровадження в Україні заходів економічної політики, пропонується сформувати громадські платформи за участю всіх заінтересованих сторін у регіонах держави, що сприятиме активізації публічного громадянського діалогу. Першою на часі має стати освітня роз'яснювальна робота з стейкхолдерами в частині їхнього правового статусу та нових можливостей, що їх створює запровадження політичного заходу, й допомога в реалізації прав.

Як показує досвід створення громадської платформи в Дніпропетровській області, вона стала базою для налагодження діалогу між суспільством та органами влади, відповідальними за запровадження економічної політики, консолідації зусиль заінтересованих сторін і відпрацювання консенсусного бачення проведення реформи в регіоні.

Налагодження діалогу запроваджено через:

- регулярні засідання у форматі зборів або клубу;

- створення й діяльність експертних груп при обласних, районних, сільських, селищних радах із питань спільного розв'язання владою та громадою проблем;

- функціонування інтернет-платформи для налагодження ефективного спілкування голів і представників місцевих рад, громадських організацій та громадян;

- формування громадської думки через місцеві й центральні засоби масової інформації;

- розробку стратегічних планів розвитку сільських територій.

Для виявлення проблем щодо реалізації заходів економічної політики та шляхів їх розв'язання експертні групи застосовували анкетування і соціологічні опитування, мозкові штурми, аналіз публікацій у пресі та звернень громадян до органів влади.

Процес спільного розв'язання владою і громадою проблем можна поділити на ряд послідовно зв'язаних етапів:

- виявлення й вивчення проблеми;

- пошук шляхів розв'язання проблеми та вибір оптимального варіанта;

- реалізація й моніторинг.

Отже, громадська платформа є незалежним інструментом для:

- органів влади, оскільки здійснює громадський моніторинг виконання плану реформи та регулярний зворотний зв'язок від виборців;

- громадян, оскільки сприяє захисту їхніх прав, які можуть бути порушені в ході виконання завдань реформи [1].

Щоб громадська платформа була ефективним інструментом мінімізації ризиків, її потрібно формувати з представників усіх заінтересованих сторін і правозахисників. Діяльність громадської платформи сприяє проведенню узгодженої економічної політики держави та запобігає суперечкам між стейкхолдерами.

Висновки. При формуванні й реалізації заходів економічної політики доцільно здійснювати аналіз щодо їх відповідності інтересам заінтересованих сторін. Це дасть змогу уникнути негативних наслідків при реалізації заходів і підвищити їхню ефективність. Вбачається необхідним продовжити дослі-

дження щодо розробки методики проведення аналізу заходів економічної політики щодо відповідності інтересам стейкхолдерів та

підготувати відповідні рекомендації органам влади й громадськості.

Список використаних джерел

1. Патроник І. Створення Громадської платформи впровадження земельної реформи у Дніпропетровській області / І. Патроник. – К.: МЦПД, 2012. – 32 с.
2. Указ Президента України від 10 грудня 2010 року №1119/2010 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 листопада 2010 року "Про виклики та загрози національній безпеці України у 2011 році"» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1119/2010>.
3. Уряд затвердив Програму модернізації систем теплопостачання України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246773823&cat_id=244276429.
4. Freeman R.E. Managing for Stakeholders: Survival, Reputation, and Success / R.E. Freeman, J.S. Harrison, A.C. Wicks. – New Haven: Yale University Press, 2007. – 178 p.
5. Freeman R.E. Strategic Management: A Stakeholder Approach / R.E. Freeman. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 292 p.
6. Murray W. Transcript of a Press Briefing by William Murray, Deputy Spokesman, Communications Department, International Monetary Fund [Electronic source] / William Murray. – Available from: <http://www.imf.org/external/np/tr/2013/tr102513.htm>.
7. Phillips R. Stakeholder Theory and Organizational Ethics / Robert Phillips. – Berrett-Koehler Publishers, 2003. – 216 p.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2013 р.

* * *

Новини АПК

В Україні вироблено понад 36 тис. т моторного палива на основі біоетанолу

Україна вже дотримується 5-відсоткової норми вмісту біокомпонентів у бензині. З початку року державні спиртові заводи виробили 36,4 тис. т моторного палива на основі біоетанолу, що становить 5% від загального обсягу виробленого в Україні бензину. Для досягнення 7% позначки необхідно долучити до роботи потужності всіх спиртових і цукрових заводів, а також дозволити виробляти біоетанол підприємствам будь-якої форми власності. Про це повідомив директор Департаменту інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування Мінагрополітики України Олександр Григорович.

Очільник Департаменту наголосив, що в Україні є достатня сировинна база для нарощення виробництва біопалива. «Протягом останніх років Україна щорічно збирає від 40 до 55 млн т зернових та від 10 до 18 млн т цукрових буряків. Ця кількість, згідно з висновками науковців НААН, достатня не тільки для потреб населення та експорту, а й повною мірою – для забезпечення виробництва біоетанолу. Тепер необхідно завантажити потужності як спиртових, так і цукрових заводів, які можуть виробляти біопаливо. Також Мінагрополітики України розробило законопроект, який вже схвалено Урядом та внесено на розгляд Верховної Ради України, який дозволить виробляти біоетанол підприємствам будь-якої форми власності та господарювання за умови одержання лише ліцензії».

За участі та підтримки Мінагрополітики України підготовлено й ухвалено Закони, які в тому числі передбачають податкові пільги для виробників біопалив, пільги щодо сплати мита та податків для імпортерів техніки й обладнання для виробництва біопалив, поетапне збільшення нормативно визначеної частки вмісту біоетанолу в бензинах моторних, що виробляються та/або реалізуються на території України.

Прес-служба Мінагрополітики України